

چگونه نماز مقبول بخوانیم+پاسخ امام صادق(ع)

امام صادق(ع) خطاب به یکی از یاران فرمود: اگر نماز، تو را از سایر گناهان دور کند، بدان که صد در صد نماز تو پذیرفته شده، ولی اگر بعضی از گناهان را انجام می‌دهی، بدان به اندازه مقداری که گناه می‌کنی، نماز تو پذیرفته نشده است.

امام صادق(ع) خطاب به یکی از یاران فرمود: اگر نماز، تو را از سایر گناهان دور کند، بدان که صد در صد نماز تو پذیرفته شده، ولی اگر بعضی از گناهان را انجام می‌دهی، بدان به اندازه مقداری که گناه می‌کنی، نماز تو پذیرفته نشده است.

خبرگزاری فارس - حجت‌الاسلام ابوالفضل جعفری‌پور (مسئول پاسخگویی مرکز تخصصی نماز): مسأله نماز به عنوان یک مسأله عبادی زمینه‌ساز برای رشد و تعالی انسان در حوزه فردی و اجتماعی از منظر امام صادق(ع) جایگاه والایی دارد، همان گونه حضرت(ع) در بخش انتظار حضرت ولی‌عصر(عج) فرمود: «و لو أدرکته لخدمته آیام حیاتی»، اگر من امام صادق(ع) زمان حکومت عدل مهدوی را درک می‌کردم، تمام عمرم خادم امام زمان(ع) می‌شوم، برای رسیدن به این جایگاه و اینکه انسان در فلسفه چه اعمالی می‌تواند به این جایگاه دست پیدا کند و بتواند از یاران امام زمان(عج) باشد، در آیه 41 سوره مبارکه حج خداوند تبارک و تعالی فرمود: «الَّذِينَ إِن مَّكَّتَاهُمْ فِي الْأَرْضِ...»، امام صادق(ع) در ذیل این آیه فرمودند: منظور از این افراد مهدی(عج) و یاران او هستند، اولین امری که بعد از ظهور حضرت ولی‌عصر(عج) انجام می‌دهند، این است که نماز را بر روی کره زمین اقامه می‌کنند، «الَّذِينَ إِن مَّكَّتَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَتَوْا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ».

*یکی از وظایف منتظران دست یافتن به نماز مقبول است

امام صادق(ع) خود در این زمینه پیشگام می‌شود، برای اینکه یکی از وظایف منتظران در زمان غیبت و بعد از زمان ظهور، دست یافتن به نماز مقبول است، ائمه عصمت و طهارت به ویژه آقا امام صادق(ع) در روایت مطرح می‌کند که «ما یرفع له الا ما اقبل علیه بقلبه» به اندازه‌ای از نماز انسان بالا برده می‌شود که اقبال قلب داشته باشد که تعبیر امروزی‌ها منظور حضور قلب است. «ان العبد لیرفع له من صلاته نصفها او ثلثها او ربعها او خمسها و ما یرفع له الا ما اقبل علیه بقلبه» گاهی یک نماز یک سومش، یک چهارمش و گاهی یک پنجم آن پذیرفته می‌شود، پس بدان به اندازه‌ای نماز تو بالا می‌رود که در آن اقبال قلب داشته باشی.ژ

*ارکان ایمان به روایت صادق آل محمد(ص)/ فرمولی که نشان از پذیرش نماز دارد

در جایگاه اقبال قلب و یا اینکه انسان معیاری است که متوجه شود نمازش در آن اقبال قلب وجود داشته یا «ایاک نعبد» فقط لقلقه زبانی نبوده، بلکه با قلب هم این جمله را بیان کرده و در اعضا و جوارح نشان داده است، آقا امام صادق(ع) فرمودند: «الایمان تصدیق بالجنان و اقرار باللسان و عمل بالارکان» ایمان سه مرحله دارد، معرفت قلبی داشته باشی به آنچه که به خالق خودت بیان می‌کنی، با زبان خودت اقرار کنی و با اعضا و جوارحت با بدن نشان دهی.

بنابراین وقتی نزد امام صادق(ع) آمد و گفت: آقا از کجا بفهمیم که نماز ما پذیرفته شده است، امام صادق(ع) فرمودند: به رفتار و اعمال نگاه کن، اگر نماز تو باعث شده است که تو را از سایر گناهان دور کند، بدان که صد در صد نماز تو پذیرفته شده است، ولی اگر نماز می‌گذاری، غیبت می‌کنی، تهمت می‌زنی و بعضی از گناهان را انجام می‌دهی، بدان به اندازه مقداری که گناه می‌کنی، نماز تو پذیرفته نشده است، یعنی حضرت برای ما یک فرمول و یک قاعده را بیان می‌کنند که اگر اعمال و رفتار شما عاری از هر گونه گناه بود، مطمئن باشید که این نماز شما نماز پذیرفته شده است، آن نمازی هنر دارد که تو را فحشا و منکر دور نگه دارد که نماز مقبول باشد، هر نمازی انسان را به اندازه‌ای دور می‌کند که انسان بر اساس او سرمایه‌گذاری کرده باش، آن هم به وسیله اقبال قلب؛ یعنی امام صادق(ع) به ما کد می‌دهد، حضور قلب مانع از عدم پذیرش نماز می‌شود.

* چگونه نماز مقبول بخوانیم+پاسخ امام صادق(ع)

از آن طرف نماز مقبول باعث دوری از گناه می‌شود، از طرفی معیاری که نماز پذیرفته شده این است که بر رفتار فردی و اجتماعی انسان تأثیرگذار باشد، بنابراین هنگامی که حماد بن عیسی خدمت امام جعفر صادق(ع) آمد و امام صادق(ع) به او فرمود: ای حماد! می‌توانی دو رکعت نماز مقبول و خوب بگذاری؟! -ما از این روایت به این نتیجه می‌رسیم از لسان امام صادق(ع) سه نوع نماز بیان شده است، یکی نمازی که مسقط تکلیف است، یعنی انسان واجبات نماز را انجام دهد و مبطلات نماز را ترک کند، به این نماز، نماز مسقط تکلیف می‌گویند، یعنی در روز قیامت بنده مؤاخذه نمی‌شود چرا نماز نگزارده است، این نمازی است که

اکثر انسان‌ها در جامعه انجام می‌دهد- آقا امام صادق(ع) بعد از آن روی نماز کامل دست می‌گذارند.

هنگامی که حماد عرضه می‌دارد که آقا «با سیدی انا أحفظ کتاب حریز فی الصلاة» من کتاب حریز که درباره نماز نوشته شده است تا احادیثش را حفظ هستم و از پدر شما امام باقر(ع) فرا گرفته‌ام، آقا فرمودند: بسیار خوب است، پس بلند شو و دو رکعت نماز بگزار، حماد می‌گوید: من بلند شدم و دو رکعت نماز خواندم، بعد امام صادق(ع) سری تکان دادند و فرمودند: «ما اقبیح بالرجل ان یاتی علیه ستون سنة او سبعون سنة فما یقیم صلاة واحدة بحدودها تامة»، ای حماد! خوب نماز نمی‌خوانی حماد! چه قدر ناپسند است یکی از شما که 60 یا 70 سال از عمرش بگذرد و نتواند یک نماز را کامل انجام دهد، حماد گفت: از این سخن امام(ع) در دلم احساس حقارت کردم(من که 300 روایت درباره نماز حفظ بودم) و تعجب کردم که امام صادق(ع) انگشت اتهام به سمت من نشانه گرفته است و می‌فرماید: نماز شما کامل نبوده است، عرض کردم: فدایت شوم، نماز را با شرایط کامل به من تعلیم فرما.

*شرح نماز مقبولی که امام جعفر صادق(ع) خواند

سپس امام صادق(ع) راست قامت رو به قبله ایستاد و دست‌هایش را با انگشتان بسته بر روی ران‌هایش انداخت و پاهایش را نزدیک به هم به فاصله سه انگشت باز قرار داد و انگشتان پاهایش همه رو به قبله بود و آن‌ها را از قبله منحرف نمی‌کرد و با خشوع و فروتنی تمام بود، این معیار ادب است در سیره امام صادق(ع) در مقابل خداوند تبارک و تعالی در برابر مولایش وقتی می‌ایستد، این گونه ادب می‌کند، چنین شخصیتی که در زمان خودش یگانه دوران است، پس تکبیر گفت و سوره «حمد» و «توحید» را با ترتیل قرائت کرد، سپس به اندازه نفس کشیدنی در حال قیام صبر کرد و پس از آن تکبیر گفت در حالی که هنوز ایستاده بود، آنگاه به رکوع رفت و دو کف دستش را با انگشتان باز روی کاسه زانوهایش قرار داد و زانوها را به عقب داد تا پشتش صاف شد، به طوری که اگر قطره‌ای آب یا روغن بر پشتش ریخته می‌شد به واسطه راست بودن پشتش به هیچ طرف مایل نمی‌گشت.(کنایه از اینکه امام صادق(ع) آن قدر روبروی خدای تبارک و تعالی خم شده بودند که کمر دقیقاً زاویه نود درجه داشت).

نگاه حضرت به هنگام قیام به محل سجده، هنگام رکوع حضرت(ع) بین دو پای خود را نگاه می‌کردند، امام گردنش را (در رکوع) راست گرفت و چشمانش را بست و سه مرتبه با ترتیل تسبیح «سبحان ربی العظیم وبحمده» گفت، سپس راست قامت ایستاد و چون کاملاً به حال قیام درآمد، گفت: «سمع الله لمن حمده» و بعد از آن در همان حال قیام، تکبیر گفت و دست‌ها را تا مقابل صورت بالا آورد و آنگاه به سجده رفت و دست‌هایش را قبل از زانوها بر زمین گذاشت و سه مرتبه گفت: «سبحان ربی الأعلی وبحمده» و (در سجده) عضوی از بدنش را بر عضو دیگر نگذاشت و بر هشت موضع سجده کرد: پیشانی، دو کف دست، دو کاسه زانو، دو انگشت ابهام پا و بینی، سپس سر از سجده برداشت و هنگامی که راست نشست، تکبیر گفت و ساق پای چپ را خم کرده، روی آن نشست و پشت پای راستش را بر کف پای چپش گذاشت و گفت: «أستغفر الله ربی و أتوب إلیه» و در همان حال نشسته تکبیر گفت و بعد سجده دوم را مانند سجده اول بجا آورد و همان ذکر تسبیح را در سجده دوم نیز گفت و از عضوی از بدنش برای عضو دیگر در رکوع و سجود کمک نگرفت و در حال سجده دست‌هایش را به صورت بال از بدنش جدا گرفت و ذراع دست‌ها را بر زمین نگذاشت و بدین ترتیب دو رکعت نماز بجا آورد.

*منظور از خشوع و خضوع در نماز چیست؟

سپس رو به من کردند و فرمود: ای حماد، این گونه نماز بگزار و در نماز به هیچ سویی التفات مکن و با دست‌ها و انگشتان بازی مکن و آب دهان به راست و چپ یا پیش رویت مینداز؛ یعنی نسبت به خالق خودت خاشع و خاضع باش، خضوع مربوط می‌شود به اعضا و جوارح انسان و خشوع مربوط به قلب انسان می‌شود، یعنی همان گونه که انسان قلبش در برابر خداوند تبارک و تعالی خاشع و متوجه خدا باشد، اعضا و جوارح انسان هم خاضع باشد.

در روایت امام صادق(ع) دارد که رسول خدا(ص) روزی که مردی در نماز با انگشتانش بازی می‌کرد فرمود: اگر قلب این انسان خاشع بود، اعضا و جوارحش هم خاشع می‌شد، این موارد در سیره امام صادق(ع) دو درس برای ما دارد، یکی اینکه بعد رفتاری فردی انسان است که انسان در پرتو انجام دستورات خداوند که کامل‌ترین جلوه او که مسأله نماز است و مسأله دوم رشد جامعه است که اگر ما امروزه در زمان غیبت کبری حضرت ولی عصر(عج) واقع شده‌ایم، یکی از عوامل زمینه‌ساز ظهور حضرت حجت(عج) این است که انسان در اقامه نماز کوشا باشد.

در قرآن کریم روی مسأله اقامه نماز همیشه تأکید شده است، نه صرفاً بحث نماز گزاردن، اقامه نماز جلوه‌های فراوانی دارد، اینکه انسان باید تلاش کند، نماز راست قامت در جامعه استوار بایستد و این از ویژگی‌های دوران امام زمان(عج) و یاران امام زمان(عج) است که اولین امری که انجام می‌دهند، بحث اقامه نماز است، هر کس امروز جزو مقیمین نماز در زمان غیبت است،

باید بر خود ببالد که در زمان ظهور هم از یاران حضرت(عج) خواهد بود، چون این شاخصه و ویژگی اساسی یاران امام زمان(عج) را داراست، پس اگر امروزه کسانی در جامعه هستند که جزو مقیمین نماز هستند و نه فقط خودشان نماز می‌گذارند، بلکه دیگران را به نماز ترغیب، تشویق و ترویج می‌کنند و مسأله اقامه نماز را در حوزه فردی فقط اکتفا نمی‌کنند و به حوزه اجتماعی منتقل می‌کنند، این‌ها کسانی هستند که امتیاز قرار گرفتن در زمره یاران امام زمان(عج) را دارا هستند، همان گونه که امام صادق(ع) آرزو می‌کند که اگر من درک کنم زمان دولت کریمه اهل بیت را، خادم حضرت ولی‌عصر(عج) می‌شوم، انسان هم باید این گونه باشد و به سبک و سیره امام صادق(ع) پایبند باشد.